

Драги МАЛИКОВИЋ*

КРЕДИТНО ПОСЛОВАЊЕ ИЗМЕЂУ ДУБРОВНИКА И КОТОРА ТОКОМ XIV И XV ВЕКА

ABSTRACT: In the course of the 14th and 15th century there was a constant exchange of skilled workforce between Dubrovnik and Kotor necessary for the normal functioning of the two cities. During the specified period, a number of workers, predominantly qualified ones, including doctors, pharmacists, but also many craftsmen such as jewellers, gunsmiths, stonecutters, left more developed Dubrovnik for Kotor. At the same time, less qualified workers, or uneducated famuli, went to Kotor during the 14th and 15th century with the intention of gaining appropriate qualifications and education in the city under Srdje. Thanks to their activities, both of these Yugoslav centres, during the specified period, reached a certain level of economic and social development.

KEY WORDS: Dubrovnik, Kotor, Perast, Serbia, inhabitants of Dubrovnik, inhabitants of Kotor.

Као и између осталих медитеранских центара, трговачки промет између дубровачких и которских привредника се током XIV и XV века углавном обављао на почек и путем кредита. На тај начин су пословни људи из Дубровника у суседном Котору продавали своју робу али и набављали сировине, првенствено из Србије и Босне, а да се у тим кредитним уговорима, склопљеним у которској канцеларији, врло ретко наглашавало да су у питању биле позајмице у готовом новцу.

а) Дубровчани као кредитори у Котору

Током XIV и XV века дубровачки трговци су се у Котору много чешће јављали у улози кредитора, односно, у улози пословних људи

* Аутор је Универзитет у Приштини, Филозофски факултет Косовска Митровица (Србија)

који су своју робу у том центру продавали на чекање. А кад, из разних разлога, таква потраживања нису могли да наплате, за те послове су ангажовали своје заступнике (прокураторе), који су могли бити из Котора или из његовог ужег или ширег окружења, да им такав посао заврше.

Кредитна задужења су некада склапана између две комуне, а наплата такво официјелног пословања, чини се, ишла је лакше. Тако је 24. октобра 1323. године у вези обавезе Которске општине да Дубровнику исплати износ од 223 перпера, на основу јавне исправе састављене од стране Петра Витовог, нотара из Баролија, у Котор био послат дубровачки синдик Домања Менчетић. А како ни он по том питању није могао да учини ништа, Дубровчани су у Котор писаним путем тражили да им се дуг исплати за наредних осам дана.¹

Током 1326. године у Котору су регистроване две кредитне позајмице кредитора из Дубровника. Најпре се 15. новембра Грубоје, син Дедослава са Косова, задужио код Дубровчанина Трипуна Сцилова на износ од 69 перпера и четири гроша которска, са обавезом да му их врати за наредних месец дана.² Непуну недељу дана касније (21. новембра), Петар Пуцић из Дубровника издао је Петруцију Банођунти из Пистоје потврду (намерницу), да је у свему подмирен, пошто је од Петруција примио 40 солда которских гроша. У противном, дужник је, по одредбама которског Статута био обавезан да плати казну од 500 солда млетачких гроша.³

Исто Дубровчани Никола Ђанини и Тома Козиброда Станчев тражили су 11. октобра 1331. године од породице Црноја званог Calogireg «и његовог катуна» њихове ствари, па пошто су их пронашли, изјаснили су се, да неће више ништа захтевати, иначе су били обавезни да исто плате статутарну казну «краљу», 500 перпера Calogiregца, као и све штете, настале током ове новчане трансакције.⁴

Неколико месеци после тога (6. јануара 1332.), Раде, удовица Јакова Јакањина из Котора, са сином Марином, удала је своју ћерку Белку (Белицу) за Дубровчанина Миха пок. Јунија Бунџа и дала јој је у мираз 1.600 перпера (млетачких гроша), ка и сву одећу «по обичају племенитих жена». Мајка Раде из Котора је зету Мihu, очигледно, одмах исплатила износ од 1.300 перпера, а осталих 300 му је требала да плати за наредну годину дана.⁵

¹ Monumenta Ragusina, Liber Reformationes, књ. I, Zagreb 18, (у даљем тексту: Mon. Rag.), 98.

² A. Mayer, Kotorски spomenici, Prva knjiga kotorskih notara od 1326-1335, JAZU, Zagreb 1951, бр. 185(184), 461 од 15. XI 1326.

³ Исто, бр. 194(194), 462 од 21. XI 1326.

⁴ Исто, бр. 761(757), 523 од 11. X 1331.

⁵ Исто, бр. 880 (875), 881 (876), 535 од 6. I 1332.

У наредним месецима 1332. године у которској канцеларији су регистрована још четири кредитна задужења тамошњих трговаца код веровника из Дубровника. Најпре је Илија пок. Ловра Савина из Дубровника 25. фебруара на своју сестру Прву, жену Франа Сосџа из Котора, пренео сва потраживања оца им у износу од 82 перпера и два и по гроша, исто Которанина Јунија Драгошевог.⁶ Потом се 23. јула, Которанин Јурај Цернили задужио код Дубровчанина Николе пок. Ловра Симоновог за 300 перпера, са обавезом да му их исплати за наредну годину дана.⁷ Исто Которанин, Мато Абрамов је 24. августа узео кредит код Клима Гучетића и Николе Лукаревића из Дубровника на износ од 1.000 которских перпера, уз обећање да му их исплати до празника св. Петра.⁸ Истим кредиторима из Дубровника, Которанин Михо Басе Пелегрино, обећао је 14. новембра да ће им износ од 500 которских перпера исплатити «током трговања».⁹

Наредне 1333. године у Котору су регистрована три кредитна уговора Дубровчана. Најпре је 15. јануара Илија Чагури из Бара потврдио да је од дубровачког трговца Стига Сурга на кредит примио 75 перпера млетачких, које му је требао да врати за наредних месец дана у дукатима, «али и пре, ако пре дође у Дубровник».¹⁰ Затим је познати которски трговац Тома Буганов 25. фебруара изјавио, да му је златар Савин исплатио 25 перпера, које је овај дуговао Виту Донатовом Дринкаша из Дубровника.¹¹ А Влахо пок. Милиоринијев из Дубровника је 30. маја на Луку пок. Клима из Улциња пренео сва своја потраживања у Србији у износу од 690 перпера, колико је било убележено у Лукиној бележници Влаховом руком, уз услов да му остану, ако му кроз два и по месеца не врати позајмљених 300 перпера.¹²

Још успешнија је по дубровачке кредиторе у Котору била наредна 1334. година. Марин Галија из Котора се 5. маја задужио код Дубровчанина Марка Менчетића на износ од 80 которских перпера, које му је требало да врати за наредних четири године, враћајући му по 20 перпера годишње. Истога дана, кредитор Марко Менчетић се обавезао Марину Галији да ће преузети на себе сваку штету која би произишла кад би га Марин Мекша или Марков брта Домања обавезали код реализације његове кредитне обавезе према кредитору из Дубровника.¹³

⁶ Исто, бр. 949(950), 542 од 25. II 1332.

⁷ А. Mayer, *Kotorski spomenici, Druga knjiga kotorskih notara od 1335-1337*, Zagreb 1981, бр. 68(49), 446 од 23. II 1332.

⁸ Исто, бр. 103(84), 449 од 24. VIII 1332.

⁹ Исто, бр. 199(183), 457 од 14. XI 1332.

¹⁰ Исто, бр. 258(238), 463 од 15. I 1333.

¹¹ Исто, бр. 313(294), 468 од 25. II 1333.

¹² Исто, бр. 380(362), 474 од 30. V 1333.

¹³ Исто, бр. 613 (784), 814 (785), 495 од 5. IV 1334.

Непун месец дана касније (13. маја), Пат Јурјев, син Андрије из Грбља, задужио се код Марина Филатовог из Дубровника на износ од 30 которских перпера. Истом Дубровчанину дужан је био и Љубоје, брат Јурјев 10 и по перпера, као и которски столари Иван, син Пишкоров и Стјепан, син Гучићев, и то износ од пет перпера. Овај дуг је био последица крађе, коју је починио неки Гојин. Дуг је морао да се плати до празника св. Илије, иначе их је Марин могао затворити.¹⁴

Мајстор Јаков пок. Мата de Monte Altro, иначе заступник Климентa пок. Марина Гучетића, Николе Лукаревића и Ловрице Јунијевог Волкашића из Дубровника на темељу исправе Ивана de Finis, нотара Општине дубровачке, изјавио је 18. августа да су Нал Сергијев Контавало и Мате Сарањин из Котора подмирили све своје дугове према овим кредиторима и члановима њихових удружења.¹⁵

Которанин Михо пок. Басе Пелегрино задужио се код Клима Гучетића и Николе Лукаревића из Дубровника на износ од 206 которских перпера, од којих је половину требао да врати наредног, а другу до идућег Божића. Ако то не уради, веровник је дужнику морао да уступи свој виноград у месту Димидрани, а ако виноград не буде могао да подмири настали дуг, веровници су могли да уђу и у друге дужникове поседе.¹⁶ А само четири дана касније, Ловре, син Андрије Соркочевића из Дубровника, као представник свога оца издао је намерницу Грубу Белисе из Котора, да је исплатио 219 перпера, које је дуговао његовом оцу.¹⁷

Дубровачки кредитори у Котору су најагилнији били током 1335. године. Током те године у граду св. Трипуна они су закључили 13 кредитних уговора. Почетком јануара те године један Которанин обавезује се да ће исплатити Дубровчанину Витку Ђурђевићу 2.000 перпера de стусе.¹⁸ А 29. јануара, златар Савин заложује Марину Миховиловом из Дубровника два дела своје куће, и то онај у средини и са стране реке, за дуг од 120 перпера, узет од Дубровчанина за једну годину, током које га кредитор из ње није могао иселити.¹⁹ И Петар Сабов из Котора се 23. марта задужио код Ника пок. Јакова Соркочевића из Дубровника на износ од 1.190 перпера (млетачких гроша). Овај дуг је остао од њиховог последњег трговачког путовања, и кредитору је требао бити исплаћен за три наредна месеца.²⁰

¹⁴ Исто, бр. 630(801), 496 од 13. V 1334.

¹⁵ Исто, бр. 772(566), 509 од 18. VIII 1334.

¹⁶ Исто, бр. 884(678), 512 од 14. XII 1334.

¹⁷ Исто, бр. 888(862), 520 од 18. XII 1334.

¹⁸ М. Динић, Крстасти грошеви, Зборник Византолошког института 1, Београд (1952), 90.

¹⁹ А. Mayer, Kotorški spomenici, t. I, бр. 1136(1134), 566 од 29. I 1335.

²⁰ Исто, бр.1213(1211), 575 од 23. III 1335.

Током јуна месеца Дубровчани су у Котору дали седам кредитних позајмица. Најпре је 4. јуна Дубровчанин Јуније Соркочевеић примио од свог суграђанина Милка Вишковог 30 перпера (млетачких гроша), као први део потраживања његовог брата Ника проти Миленку и тасту му Стити. Не задовољили се Нико, Јуније је јемчио за исти дуг.²¹

Свештеник Домања Бобаљевић из Дубровника, иначе заступник свог брата Вита, према исправи дубровачког нотара Ивана de Finis од 27. маја 1335, изјавио је 5. јуна, да су Которани Пашко Калић и Марко Драгонов, рођаци Драгона пок. Николе Драгона исплатили све, што је Драго дуговао Висти осим 52 ипо перпера (млетачких грша), за које су Пашко и Марко заложили Домањи сав посед Драгонов у Дубровнику до испуљења дуга.²²

Само два дана касније, Думо пок. Трипуна Prachinova из Котора, задужио се код поменутог Дубровчанина Јунија Соркочевеића на име његовог рођака Стиге Соркочевеића за износ од 10 которских перпера, које му је требао да плати за осам наредних месеци.²³ Исти Јуније Соркочевеић је тог 7. јуна примио од Мартола пок. Петра Мартоловог из Котора а за рачун суграђанина му Стиге Соркочевеића 14 которских перпера. Не буде ли Стига задовољан, Јуније се обавезао да врати Мартолу речене перпере.²⁴

Дубровчанин Шине Градин изјавио је 20. јуна, да су му Драге, удовица златара Радоја из Котора, и њихов син Лука поклонили своје и покојникове дугове²⁵ А његов суграђанин, Марин Пок, Миховила Геро задужио се 21. јуна код Дубровчанина Мика Согосо на 786 перпера (млетачких гроша) «од њиховог последњег трговачког путовања», које му је требао да плати за три наредна месеца²⁶. Исто Дубровачки трговац Никосав Кочовић примио је даведеног 21. јуна од Которанина Миха Биће 2000 перпера (млетачких гроша) на темељу исправе о склопљеном трговачком удруђењу састављеном између њих и Николе Буће.²⁷

Которанин Петар Гостов дуговао је од 24. јула горе наведеном Дубровчанину Нику Солкочевеићу изност од 235 ипо перпера, које му је требао да врати током месеца рујна за купљено олово, ако га буде куповао по цени од 15 перпера, за 1000 фунти или два перпера за један дукат.²⁸ И његов суграђанин Нико Поборки задушио се 23. октобра код

²¹ Исто, бр. 1282(1283), 582 од 4. VI 1335.

²² Исто, бр. 1283(1281), 582 од 5. VI 1335.

²³ Исто, бр. 1291(1290), 583 од 7. VI 1335.

²⁴ Исто, бр. 1292(1291), 583 од 7. VI 1335.

²⁵ Исто, бр. 1318 (1316), 586, од 20. VI 1335.

²⁶ Исто, бр. 1320 (1318). 586, од 21. VI 1335.

²⁷ Исто, бр. 1320 (1319). 586, од 21. VI 1335.

²⁸ A. Mayer, Kotorški spomenici, т. II, br. 955 (1141), 526 od 24. VI 1335.

горе наведеног Мика Сокочевића на износ од 253 перпера (млетачких гроша), исто «од последњег путовања», које му је требао да исплати за наредна три месеца.²⁹

На крају 1335. године (9. децембра), Которанин Сергије Гони задужио се код Деје Медошеве, удовице Јунија Гунгулића из Дубровника, и њеног зета Јунија Сокорчевића на износ од 500 перпера, које му је требао да врати до Ускрса.³⁰

Мате пок. Матије Абрамов из Котора, задужио се 31. јануара 1336. године код Дубровачанина Марина Лукина Бунића на износ од 3.000 которских перпара, које је био обавезан да исплати до месеца августа.³¹ Исто Которанин Михо Бућа, опуномоћен од стране Николе Јакова Сергијевог из Дубровника нотарском исправом писаном руком Ивана de Finis, нотара општине Дубровачке изјавио је 11. новембра, да је Которанин Грубе Балиратов подмирио истом Николи «све што му је дуговао до 20. рујна те године».³²

Вртлог сукоба у земљама око Котора крајем XIV и почетком XV века, натерао је њихову властелу и грађане да, како је познато, траже спас од Млетачке републике. На овакво решење подстицала их је и нада да ће проширити градско подручје припајањем Свето Михаљске метохије, да ће живећи у миру препородити своју привреду, већ деценијама узнемиравану сукобом са Дубровчанима и уздрманом општим приликама. Которани су истовремено очекивали да ће млетачко присуство допринети и поправљању општинских финансија. У априлским преговорима 1411. године, которски опуномоћеници, приказујући једногодишњи финансијски биланс свога рада, износили су и позајмицу од 48 перпера за исплату камата на унутрашњи зајам. Према њиховом писању, дуг је тада износио 1.600 перпера (око 640 дуката). А када су у марту 1420. године изгласали услове за предају градова, Которани су говорили о дугу који се попео да 6.000 дуката. Касније се, чак испоставило да ови подаци нису тачни, јер се дуг у ствари кретао око суме око 10.000 дуката. Дубровчани су им 1413. позајмили 1.500 перпера, (око 600 дуката), а војвода Сандаљ Хранић им је 1414. године, после готово двомесечног рата, тражио 1.2000 дуката за мир и ослобођење четири властелина које је задржао када су му као изасланици општине дошли на преговоре. Млечани тада нису пристали да Которанима одобре зајам, па им је обавеза према Сандељу годинама остала на снази. Није познато шта су Которани до 1420. године исплатили Сандаљу, да

²⁹ Исто, бр. 1082 (1246), 538, од 23.X 1335.

³⁰ Исто, бр. 1139 (1289), 544, од 9.XII 1335.

³¹ Исто, бр. 1168 (1557), 547, од 31.I 1336.

³² Исто, бр. 1514 (1354) 579, од 11.XI 1336.

ли су намирили своје унутрашње повериоце ни како су се погодили с Дубровачанима, тек которски изасланик је тврдио у Млецима да за отплату дугова треба годишње одвојити 1.000 дуката. Била је то велика сума за малу општину, која је 1411. године своје укупне приходе (изузев глоба и регалија) приказивала износом од 4.000 и неколико стотина дуката (тачан износ познат је само у перперима – 11.480, а број дуката зависио је од тренутног, често променљивог курса. Било је, дакле, крајње време да се нађе излаз из тешке финансијске ситуације.³³

У новонасталој ситуацији, Никша Тврдаковић из Дубровника је 17. августа 1439. године одлучио да опрости, «без икада да тражи» Луки Паутино писару Маруше Стефанове, иначе епитропу пок. Стефана, цео дуг који му је остао дужан покојни Стефан.³⁴

Непуну годину дана касније, 4. априла 1440. године, которски судија донео је пресуду да Трипуша Пинтура плати Марину Родотовићу из Дубровника, своме рођаку (шураку) 15 перпера и седам гроша, као остатак од ранијег дуга од 90 перпера.³⁵

И Трипун пок. Луке Болица из Котора се 4. марта исте године сагласио да је дужан Стефану пок. Прима Радурини из Дубровника, а стално настаљеном мајстору у Котору, износ од 100 дуката «вопи ашги». Овај дуг дужник се обавезао да врати до празника св. Михајла, тј. за седам наредних месеци. У противном био је обавезан да плати статутавну казну од 5/6 од уговорене суме.³⁶

А Презбитер из Котора Никола пок. Трифка Јаковог Пашквали је 24. јуна 1445. године обелоданио да је дужан Андрији Гретићу из Дубровника, стално настаљеног у Венецији, 11 дуката чистог новца.³⁷

Новак Добрић из Будве дао је 24. маја 1441. године уверење Николи Тремешиновићу, иначе капетану брода, који је за њега јемчио Станциу Шуавићу из Дубровника, од којег је купио вина за 40 дуката. Станција је исплатио Радашин Тихосалић из Дубровника. Било је ту 93 коже лисичије, 49 говеђих, девет овчих, три свињске и «разних других комада».³⁸

³³ И. Божић, Немирно приморје, 4, Котор после прихватања Млетачке власти, 12 вјекова бокелске морнарице, Београд 1972., 34.

³⁴ Историјски Архив у Котору (у даљем тексту: ИАК), Судско Нотарски списи (у даљем тексту: СН) ф. VI, 723 од 17.VIII 1439.

³⁵ ИАК, СН, VI, 580, од 04. IV 1440.

³⁶ Уговор је склопљен пред судијом Зухом Мекша и Никшом Цеки, као аудитором. (ИАК, СН, ф. X, 475, од 4.VII 1440).

³⁷ Уговор је склопљен пред судијом Трипком Микаћином Драго и Лауренцијем Буциа, као аудитором. (ИАК, СН, IX, 436, од 24.VII 1445).

³⁸ ИАК, СН, СXLIX, 703, 721 од 24. V 1451; Р. Ковијанић, Једрењаци которске луке, Годишњак ПМК XIII(1965), 17.

Годину дана пре него су Турци освојили Српску деспотовину, Дубровчани су у Котору дали пет кредитних позајмица, најпре је 12. јуна те године Никола Кленсане из Котора са ортацима Томком Маргоцијевим и Бенком Гојчиновићем, обојицом из Дубровника, иначе становницима Херцех Новог, ушао у судски спор. Зато су били одобрени арбитраи Добро Бизантис и Јакоб Грашо, да реше овај спор.³⁹

Исти Јакоб Грашо из Котора се 14. јула сагласио да је дужан Гремалду Гремани, иначе благајнику Которске општине, 18. дуката, као остатак од ранијег дуга, насталог од куповине наве у Котору од стане Миха Зупанија из Дубровника. Овај дуг Јакоб је обећао да плати благајнику Греманију, тако да је износ од 10 дуката имао да буде исплаћен за наредна два месеца, а остатак, до половине месеца фебруара 1459. године, под претњом плаћања статутарне казне од 5/6 на назначени износ.⁴⁰ Истога дана, и Михајло Радоњић из Стона, је обелоданио да је дужан благајнику Гремалду Гремани 22 дуката «чистог новца», као остатак од ранијег дуга насталог куповином наве од стране Михајлове. По истом уговору дужник је био обавезан да настали дуг плати до месеца августа текуће године, под претњом плаћања статутарне казне у Котору.⁴¹

А само дан касније (15. јула), Михољ из Шипана (Дубровника), је поручио горе поменутом Михајлу Радоњићу из Стона, да је наву коју је купио од њега, и коју је преко которског благајника Грималнда Гриманија, требао отплатити до месеца августа 1458. године, за рачун неког Томе Котораниа износом 190 дуката. Пре тога је нава требала да буде истоварена од стране Јакова Граша.⁴²

Пред сведоцима у Котору, Антоније Замањо из Дубровника се 15. децембра 1458. године сагласио, да је од Марка пок. Теодора Влаховог из Котора примио 100 которских перпера дуга. Ових 100 перпера, Марко је био дужан да плати Николи пок. Симоновом Брајко, на основу јавне исправе састављене руком Ивана de Luksa, канцелара Которске општине од 1451. године.⁴³

И у години пада српске Деспотовине под турску власт, Дубровчани нису престајали са давањем кредитних позајмица у Котору. Те године они су у граду св. Трипуна регистровали пет кредитних уговора.

Најпре се 18. јануара те године Трипо пок. Лауренција Буције из Котора сагласио, да је дужан Франу Ђентилеу из Дубровника, стално

³⁹ Уговор је склопљен пред которским судијом Николом Бизантис и Луком Буција, као аудитором. (ИАК, СН, ф. XI, 112, од 12.VII 1458.

⁴⁰ Уговор је склопљен пред которским судијом Трипком Маргоцијевим и Илијом Драгом, као аудитором. (ИАК, СН, ф. XI, 117, од 14.VII 1458.

⁴¹ ИАК, СН, ф. XI, 117, од 14.VII 1458.

⁴² ИАК, СН, XI, 119 од 15.XII 1458.

⁴³ ИАК, СН, XI, 280 од 15.XII 1458.

настањеном у Котору, 25 перпера млетачких, на име горе поменутог Антонија Земање исто из Дубровника, иначе дужника горњег Франа. Ових 27 перпера Трипо је требао да врати Ђентилеу за месец дана.⁴⁴ Потом се 14. априла Радоња Новаковић из Котора обавезао «дати и платити» Дубровачанину Бенку Гојановићу, стално настањеном у Херцег Новом, 64 дуката «чистог новца», за продају четири милијара *pluobi*. Овај износ Радоња се обавезао да исплати у граду Новом на руке кредитора Бенка.⁴⁵

Исте године (5. маја), Ђорђе Радовановић из Дубровника, звани Кресман, се сагласио да је дужан суграђанину Ђорђу Миомановићу, стално настањеном у Котору, као заступнику кредитора Божичка. Дуг је износио 43 дуката, и био је остатак ранијег рачуна из Дубровника, сачиљеног од стране Ивана Лауренцијевог, которског нотара 31. октобра 1454. године.⁴⁶

Познати дубровачки трговац, стално насељен у Котору, Франо Ђентиле је током 1459. године у том граду дао једну кредитну позајмицу. Он се зато 12. маја, у име своје жене Антоније сагласио, да је примио од пок. архиђакона Николе Палташића из Котора 25 которских перпера, ради плаћања једног рачуна који је пок. Никола имао код исто Бартоломеа *de Vincentiam* из Венеције, некад мужа жене Антоније. Горе поменути износ био је остатак од укупног дуга од 48. перпера девет гроша и девет фолара которских.⁴⁷

Обилне послове у Котору дубровачки трговци очигледно нису били у могућности да заврше сами па су у многим случајевима или спорним ситуацијама, у томе граду ангажовали своје заступнике, односне прокураторе.

Остоја Мартиновић из Дубровника је тако 1941. године одредио Тонка крзнара (*religarium*) за свој прокуратора у Котору.⁴⁸ Исто дубровчанин Јуније Трипунов Јуријев пренео је 3. јуна 1332. на Которанина Павла Катенина своја потраживања од 29. которских перпера код проте Димитрија, сина Симона Рекуса, по обвезници од 10. октобра 1326., као и потраживање свога оца Трипуна према проти Симону, сину пок. Палме Рекуса, на износ од 40. перпера по обвезници од 16. јуна 1286. године. Заступник Петар се обавезао да неће наплатити већи износ од 50 перпера.⁴⁹

⁴⁴ Уговор је склопљен пред которским судијим Николом Бизанти и тамошњим аудитором Добром Бестис (ИАК, СН, XI, 328 од 18.I 1459).

⁴⁵ ИАК, СН, XI, 454 од 14.IV 1459.

⁴⁶ Од горњег дуга је, очигледно, остало неисплаћено још 10 дуката. (ИАК, СН, XI, 474 од 5.V 1459.)

⁴⁷ Уговор је склопљен пред которским судијом Марком Буџија и аудитором Паскојем Томовим. (ИАК, СН, XI, 487 од 12.V 1459.)

⁴⁸ ИАК, СН, V, 68 од 22. III 1431.

⁴⁹ A. Mayer, *Kotorski spomenici*, II, 441 од 22.III 1431.

Године 1380. Дубровчанину Јакобу Менчетићу (1330-87) поверено је да заступа и брани Дубровчане у Котору.⁵⁰ А набавку и продају робе чувеног дубровачко текстилног стручњака Петра Пантеле, те наплату дугова и камата обављали су углавном његови прокуратори и фактори. То су били људи из Прата, Фиренце, Фирма, Котора и Дубровника.⁵¹

А Влахо Бернардов из Дубровника је 12. априла 1431. године за свог заступника из Котора именовано свог суграђанина Марка терцића.⁵²

Пошто су послови Петра Пантеле постали све обимнији, он је 21. октобра 1432. године, неопозивајући своје раније прокураторе, изабрао Матију, сина Ђурђа из Котора, за свога заступника који је имао задатак да га заступа у Апулији, Романији, Валони, Зети, Марки, Анконитанској, Аbruцу, Венецији, Корчули, Босни и другим местима.⁵³ И Марин Никшин Ратиковић (Rathichovich) из Дубровника, а тренутно пословно повезан за Котор, одредио је 29. фебруара свог суграђанина Марина Никшиног de Bascha, са обавезом «да заступа његова права пред властима у Дубровнику».⁵⁴ А његова земљакиња Марина, ћерка Дубровчанина Људевита Gosiis, удата очигледно за Которанина Људевита Лукиног Драго, одредила је 9. фебруара 1438. године за заступника свога мужа, са обавезом да овај «заступа њена права у погледу легата њезиних родитеља».⁵⁵

Крајем фебруара (25. фебруара) 1439. године, Иван Миљковић из Дубровника именовано је за заступнике Николу Рого и Јакшу Симоновог Борјано, са обавезом «да га заступају у Котору».⁵⁶ А 15. априла исте године, Јелуша кћи пок. Матије de Воха из Дубровника, а жена Ивана Трифуновог Драго одредила је свештеника (clericus) Драгоја, свога сина, за прокуратора, са специјалним задатком да од епитропа пок. Маруше, жене исто пок. Жоре протовестијара наплати заостали дуг од 100 перпера дубровачких, које јој је у виду легата била завестила горе наведена Маруша.⁵⁷

Именовани заступник Филипа Benedicta Ducilis из Фиренце Тома из Котора примио је 20. фебруара 1440. године на име ранијег дуга од дубровачког сукнара Петра Пантеле 443 дуката и 15 гроша.⁵⁸

⁵⁰ И. Манкен, Дубровачки патрицијат, Београд 1960, 328-28.

⁵¹ Д. Динић-Кнежевић, Петар Пантела- трговац и сукнар у Дубровнику, Годишњак Фил. факултета у Новом Саду XIII/1 (1970), 142.

⁵² ИАК, СН, V, 79 од 12.IV 1431.

⁵³ ХАД, Div. Not., XV, 27; Д. Динић-Кнежевић, Петар Пантела, 133.

⁵⁴ ИАК, СН, VI, 113 од 19. II 1437.

⁵⁵ ИАК, СН, VI, 423 од 9. II 1438.

⁵⁶ ИАК, СН, VI, 683 од 25. II 1439.

⁵⁷ ИАК, СН, VI, 748 од 15. VI 1439.

⁵⁸ ХАД, Deb. Not., XIX, 66; Д. Динић – Кнежевић, Петар Пантела, 124.

Богослав Милорадов из Дубровника опонумоћио је пред которским судом, 2. септембра 1442. године Ратка сабљара из Котора да прими од Лауренција Мавра, главног заступника у Заливу (a nobili viro domino Laurentio Mauro suppracomite ad culphum), заоставштину Георгија Богославова, коју је примио у Котору, а био је веслар на галији (remiga in dicta galea), као плату за његову службу тако и за ствари које су му остале на галији.⁵⁹

Интересантно је навести, да је мајстор Георгије Ивановић из Дубровника, иначе крзнар стално настањен у Котору, 15. априла 1444. године за свог заступника у Дубровнику и Сплиту, одредио своју жену Дражулу, са обавезом да наплати све дугове у тим центрима.⁶⁰

Петар Мисић, мачар из Котора и фра Никша из Дубровника, опунумоћили су 24. маја 1451. године, Марина Симонова и његовог брата Ивана да их заступа у спору са неким Луштитчанима. Почетком јула суд је пресудио да Петар, и његов јемац Марин плате Трифуну Загуровићу и његовом трговачком другу Јакши Лукином Пашкваловићу 67 перпера дуга.⁶¹

У октобру 1451. године Франо Вукослављев Јунчић из Дубровника одредио је за своје пуномоћенике у Котору мачара Божичка Брајановог и неког крзнара Радашина.⁶²

Годину дана пред коначним падом српске Деспотовине под турску власт свака врста пословања између Котора и Дубровника је, разумљиво, била отежана, па и наплата раније склопљених трговачких послова. Зато је у граду св. Трипуна између дубровачких и которских пословних људи те године склопљено шест заступничких уговора.

Најпре је 15. априла пословни спор између Дубровчанина Антонија Замане и Марина Симоновог из Котора доспео на суд.⁶³ А само три дана касније, Марија, ћерка пок. Влаха Градића из Дубровника, жена Которанина Фрања Мата Бизантис, изабрала је дубровачког племића Влаха Петра Соркочевића за свог прокуратора. Он је имао у задатак да сакупи сва дотадашња потраживања њеног мужа у Котору.⁶⁴

⁵⁹ И. Стјепчевић-Р. Ковијанић, О поморству Боке средином XV вијека- од 1436 до 1459. године, Годишњак ПМК II, 33.

⁶⁰ Уговор је склопљен пред судијом Марином Бука и Никшом Стај као аудитором. (ИАК, СН, IX, 3 од 15. IV 1444.)

⁶¹ ИАК, СН, СХМIX, 800, од октобра 1451.; Р. Ковијанић, Једрењаци которске луке, Годишњак ПМК, XIII (1965), 127.

⁶² ИАК, СН, СХМIX, 734 од 24. V 1451; Р. Ковијанић, Једрењаци которске луке, Годишњак ПМК, XIII (1965), 17-8.

⁶³ ИАК, СН, XI, 6 од 15. IV 1458.

⁶⁴ ИАК, СН, XI, 10 од 18. IV 1458.

Познати которски властелин Михаило Палташић се 19. маја 1458. године сагласио да је дужан Марку Стасиу из Дубровника, иначе представнику пок. лекара Георгиа Спана из Котора износ од 40 дуката, «чистог новца».⁶⁵ Исто Дубровчанин Матија Ратковић одредио је 29. јуна за заступника свог суграђанина Марка Живковића. Овај прокуратор је у Котору требао да наплати сва дуговања Дубровчанина Марина Радовог према веровнику Матији.⁶⁶

У которској судској канцеларији 9. августа регистрован је још један заступнички уговор. По њему је презбитер Лука син Бранција Грубачића из Дубровника, одредио Стефана Калогоргија и Наталина пок. Матиција из Котора за свог заступника, ради наплате њених потраживања у том граду.⁶⁷

И Радула, жена златара Марина из Дубровника, именовала је 25. септембра 1458. године, заступника, ради «наплате свих потраживања и дуговања у Котору».⁶⁸

Годину дана касније, у граду св. Трипуна дубровачки кредитори су склопили још три заступничка уговора, очигледно са циљем да на тај начин регулишу своја кредитна давања у том граду.

Из тих разлога, Бартол пок. Андрије Рушковог из Дубровника је 16. фебруара 1459. године одредио Мароја Живковића и Матију Округлића, исто из Дубровника, а стално настањеног у Котору, за свог заступника ради регулисања свих његових послова у том граду, на основу евиденције из Дубровника, као и ради «регулисања свих његових послова у Дубровнику и његовом дистрикту».⁶⁹

Раније поменути Дубровчанин Франо Ђентиле, и његова жена Анастасија, иначе удовица апотекара Бартоломеја Винцентијевог из Дубровника, узели су 30. марта те године свог суграђанина Матију Томазијевог Бунића, иначе властелина у том граду, за заступника код наплате заосталих позајмица пок. Бартоломеју. Радило се о пет новчаних потраживања. Најпре је требало повратити мираз Анастасији код пок. мужа јој, као и позајмице Матије Бунића, Ивана Палташића и дубровачког племића Симона Растића, настала на основу два платна писма.⁷⁰

⁶⁵ ИАК, СН, XI, 40 од 19. V 1458.

⁶⁶ ИАК, СН, XI, 99 од 29. VI 1458.

⁶⁷ Уговор је склопљен пред которским судијом Трипом Маргоцијевим и Илијом Драго, као аудитором.(ИАК, СН, XI, 229 од 9. VIII 1458).

⁶⁸ ИАК, СН, XI, 139 од 25. IX 1458.

⁶⁹ Уговор је склопљен пред судијом Николом Бизанти и аудитором Добром Бизанти.(ИАК, СН, XI, 368-69 од 16. II 1459).

⁷⁰ ИАК, СН, XI, 422-23 од 30. III 1459.

б) Дубровчани као дужници у Котору

У Котору су се пословни људи из Дубровника током XIV и XV века често налазили и у улози дужника. Ту су они на почек куповали разне сировине или готову робу и на тај се начин задуживали код домаћих трговаца, или код других пословних људи у том граду, Млечана првенствено.

Октобра 1303. године дубровачко Веће умољених је одлучило да се дозволи Орсагу Цријевићу да може ићи или послати неког у Котор ради подмирења својих ранијих потраживања. Ово зато јер је овај дуг био настао пре одлуке дубровачке владе о забрани одласка у Котор.⁷¹

Дана 24. априла 1322. године Велико веће у Дубровнику је одлучило, на основу приговора који је дубровачкој општини био послао један од синдика из Котора, да се врати Ивану Базилио 1.325 перпера, како би овај могао да их пренесе на исту општину на име позајмице дате му од стране Базилија Базилијевог.⁷² А пет дана касније, исто веће је донело одлуку да се из Дубровника у Котор пошаље један синдик да од истог Ивана наплати још 325 перпера, које је дубровачкој општини био дужан да плати горе поменути Базилије Базилијев.⁷³

Од 20-тих година XIV века имао је и Павле, син Дубровчанина Склава Растиха, трговинске везе са Котором. Године 1326. требао је да плати Томи Буганову из Котора 1.500 перпера, а исте године именовано га је и Пасквал пок. Мартола из Котора за свог заступника за све послове у Дубровнику. Тома Буганова имамо је још 1335. године код њега потраживање, које је у његово име требао да наплати суграђанин Михо Буција.⁷⁴

Исто Дубровчанин Богоје Радидраго задужио се 1. августа 1326. године код Нуција Гиле из Котора на износ од 50 перпера венецијанских, са обавезом да му их врати до празника св. Михаила.⁷⁵

А Пашко и Тодор, синови Дубровчанина Драгаша, дуговали су од 31. јула исте године Налу Сергијевом и Мати Сиранову из Котора 145. перпера (млетачких гроша), које је исти требао да врати за наредних пет месеци.⁷⁶

⁷¹ Mon.Rag., II, Zagreb 1882, 301.

⁷² Mon.Rag., I,60.

⁷³ Исто.

⁷⁴ Кредит је требао да се врати за наредних осам месеци (ИАК, СН, I, 3 од 10. VI 1326., А. Мајер, Kotorski spomenici I, бр. 5(3), 441., И. Манкен, Дубровачки патенијат, 1386).

⁷⁵ ИАК, СН, I, 39, од 1. VIII 1326., А. Мајер, Kotorski spomenici, I, бр. 40 (39), 445 од 1. VII 1326.

⁷⁶ А. Мајер, Kotorski spomenici, I, бр. 38 (37), 445 од 31. VII 1326.

И Џиве Стилов из Дубровника задужио се 5. новембра исте године код свог несумљиво рођака Трипуна Стилова на износ од 100 перпера, које ће му вратити за наредна три месеца.⁷⁷ Исто Дубровчанин Џиве Вилани и Которанин Шиме Болијер узели су 29. новембра 1326. године кредит код браће, и пословних ортака, Томе и Петра Буганова из Котора у висини од 383 перпера, са обавезом да им их врате за наредна четири месеца.⁷⁸

Илија Челник, нећак Братислава Дусије из Дубровника, примио је 1. децембра у друштву од Николе, сина пок. Петра Буће из Котора 700 перпера (млетачких гроша), на име рачуна о добитку и губитку њиховог заједничког удружења, по којем је је једна трећина требала да припадне Николи а преостале две Илији.⁷⁹

Которанин Иван Базилијев тужио је 15. новембра 1327. суду Млечанина Јакобела Боланија, да му није вратио обвезницу од 15. јула 1321. године, којом се Иван обавезао јемчити за рачун Дубровчанина Домању Драгоманова, када је овај позајмио код Јаколовог рођака Павла Боланија, исто из Венеције, износ од 520 солда (млетачких гроша) за време од пет месеци, и ако су Боланијеви продали Ивану воноград у Димидрани. Суд одлучи, да «странке не смеју ради тога више једна другој сметати».⁸⁰

Недељу дана касније (23. новембра), Марин каменорезац из Дубровника, са женом Братом и пасторком Дабром обавезали су се да плате Которанину Миху Спици сав Маринов дуг.⁸¹

Проде, син пок. Дубровчанина Петра Бисте, задужио се у Котору 8. јула 1330. године код Млечанина Алберта, иначе лекара у том граду, на износ од 35 перпера (млетачких гроша), са обавезом да му их врати за два наредна месеца, иначе је посед Мартола из места Мерчепа, који је Алберт заложено на име дуга, трбао њему и да припадне.⁸²

Седам дана после тога (15. јула), Џиве, син пок. Марка Лукаревића из Дубровника, примио је од Которанина Трипа Буће кредит на 341 перпер (каторских гроша), са обавезом да му их врати за наредних месец дана.⁸³

Крајем 1331. године (4. децембра), Нал Орсата Цријевића из Дубровника, задужио се код Которанина Биста Примутовог за 500 перпера, са обавезом да му их врати за наредне две године.⁸⁴

⁷⁷ Исто, бр. 164, 459 од 5. XI 1326.

⁷⁸ Исто, бр. 210, 463 од 29. II 1326.

⁷⁹ Исто, бр. 270, 464 од 01. XII 1326.

⁸⁰ Исто, бр. 457 (499), 489 од 15. XI 1327.

⁸¹ Исто, бр. 210, 463 од 29. II 1326.

⁸² Исто, бр. 590 (612), 505 од 8. VII 1330.

⁸³ Исто, бр. 594 (26), 594 (26), 505 од 18. VII 1330.

⁸⁴ Исто, бр. 845 (841), 532 од 4. XII 1331.

Пола године касније (3. јуна 1332), Дубровчанин Јуније Волкашин узео је кредит од Которанина Петра Катенина на 222 перпера (млетачких гроша), за рачун суграђанина Јунија Трипуновог Јунијевог. Дуг је требао да се врати за наредних годину и по дана.⁸⁵

Исто Которанин Трипун Бућа је 28. марта 1333. године изјавио да је преко свог заступника Мартола Тодосијевог и његових баштиника примио све износе које је овај од њега наплатио, а нарочито од Мартолице Тириве и Илије Цеклића из Дубровника, па се због тога осећао потпуно подмиреним осим потраживања на 500 перпера, које је Трипунов син Павао имао према Ивану, сину Мартолицином.⁸⁶

Три месеца касније (17. јуна), очито пословни ортаци Димитар, брат Белција Пресари, Влахо Мелиорин из Дубровника и Илија Чагури из Бара, задужили су се код Луке пок. Климеа из Улциња за 430 перпера, «од свог последњег путовања», са обавезом да му их исплате за пет наредних месеци, уз претњу плаћања казне «у двоструком износу».⁸⁷

У Котору се 26. јуна исте године задужио и Дубровчанин Блажо Карботи. Он је тога дана склопио кредитни уговор са Бивалдом Буктона из Задра на 23 перпера и четири крстаца гроша. Истим уговором дужник се обавезао да настали дуг врати «за месец и по дана».⁸⁸

Стјепан Котруљевић и Милко Мишков из Дубровника дуговали су од 8. августа Которанину Павлу Трипуновом Бућа 289 перпера (млетачких гроша). Овај дуг је настао од њиховог последњег трговачког путовања и требао је бити исплаћен за осам наредних месеци.⁸⁹

Крајем 1333. године у которској канцеларији, дубровачки пословни људи су регистровали још два кредитна уговора. Најпре се Петар, син пок. Марина Менчетића из Дубровника 3. новембра задужио код Которанина Марина Јунијевог Гостова на износ од 500 которских перпера (млетачких гроша), са задатком да му их врати за наредних четири месеца.⁹⁰ А истога дана, и Дубровчанин Илија, син пок. Николе Грка, примио је од Марина Јунијевог Гостова из Котора позајмицу од 1.000 перпера (млетачких гроша) «на добити». У истом уговору је било наглашено, да је трећи де добитка или губитка требао да иде на рачун Илијин, а два дела Марину. Настали дуг задужени је требало да врати за наредну годину дана.⁹¹

⁸⁵ Исто, т. II, 21(2), 441 од 3. VI 1332.

⁸⁶ Исто, бр. 349 (326), 471 од 28. III 1333.

⁸⁷ Исто, бр. 394(375), 475 од 17. VI 1333.

⁸⁸ Исто, бр. 404(385), 476 од 26. VI 1333.

⁸⁹ Исто, бр. 418(399), 477 од 8. VIII 1333.

⁹⁰ Исто, бр. 510(509), 486 3. XI 1333.

⁹¹ Исто, бр. 510(509), 486 од 3. XI 1333.

Током 1334. године Дубровчани су се у Котору задужили код пет веровника. Најпре је Михо, син пок. Мишка из Дубровника, а зет раније поменутог Стјепана Котруљевића, позајмио Павлу Трипуновом Бућа из Котора 91 перпер, са обавезом да му их врати за осам наредних месеци.⁹² Раније помињани Дубровчанин Павле Трипунов Јуријев се 29. јула задужио код суграђанке Дикле удовице пок. Николе Грка за седам которских перпера (млетачких гроша), које је требало да врати «за три наредна месеца».⁹³ А његов брат Илија, задужио се 25. августа у Котору код Филипа Матовог из Озима, нотара которског, на износ од 75 перпера, од последњег њиховог трговачког путовања, са обавезом да му их врати за два наредна месеца.⁹⁴

Дубровчанин Стјепан Котруљевић (Котрулов), стално настањен у Котору, иначе син пок. Милка Котруљевића, а зет Стјепанов, узео је 5. септембра код Которанина Павла Трипуновог Буће кредитну позајмицу на 291 перпер (млетачких гроша), са обавезом да их врати за наредних 16 месеци.⁹⁵

Крајем те године (15. децембра), раније помињани Јуније Волкашев, се са својим пословним партнерима, Климом Гучетићем и Николом Лукаревићем из Дубровника задужио код Которанина Николе пок. Петра Буће на износ од 300 которских перпера, са обавезом да му их исплате за наредну годину дана.⁹⁶

Наредне 1335. године пословни људи из Дубровника регистровали су у которској канцеларији седам кредитних задужбеница. Најпре се 18. фебруара те године Марин пок. Миховила Геро из Дубровника задужио код мајстора Филипа Матовог из Љеша на износ од 125 перпера. Дуг је настао после њиховог последњег трговачког путовања, а задужени је био обавезан да га врати за наредна два месеца.⁹⁷ Исти дубровачки трговац задужио се код Которанина Миха Буће на знатно већи износ од 486 перпера (млетачких гроша), исто после «њиховог последњег путовања», са обавезом да му их врати за четири месеца.⁹⁸

Исто Дубровчанин Јуре, син неког Ђакулија, узео је 26. априла код познатог которског властелина Томе Буганова на кредит 352 и по перпера, са обавезом да му се врати за пет месеци.⁹⁹ Которанину Томи Буганову, од 26. априла дуговао је и Дубровчанин Пашко Сергијев, и то

⁹² Исто, бр. 608(779), 494 од 30. III 1334.

⁹³ Исто, бр. 757(551), 507 од 29. VII 1334.

⁹⁴ Исто, бр. 775(569), 509 од 25. VIII 1334.

⁹⁵ Исто, бр. 778(572), 509 од 5. IX 1334.

⁹⁶ Исто, бр. 885(679), 519 од 15. XII 1334.

⁹⁷ Исто, т. II, 1775(1773), 571 од 18. II 1335.

⁹⁸ Исто, 1217(1215), 575 од 25. III 1335.

⁹⁹ Исто, бр. 1246 (1245), 578 од 26. IV 1335.

позамашни износ од 346 которских перпера, обавезом да му тај износ врати исто за пет наредних месеци.¹⁰⁰

У которској канцерији 27. априла 1335. године дужнички уговор регистровани су Которанин Марин Враћен и Јуре Ђакулинов из Дубровника, изјавом да су «међусобно подмирени».¹⁰¹ А 13. јуна, раније помињани Дубровчанин Марин пок. Миховила Геро, је изјавио да је дужан Филипу Мата из Озима, иначе которском нотару 87 и по перпера, од «свог последњег путовања», намеран да му их врати за два будућа месеца.¹⁰²

Очито пословни ортаци, Стјепан Котрулов (Котруљевић) из Котора и Милко Мишков из Дубровника. задужили су се 24. јула код познатог дубровачког властелина Николе Соркочевића за 200 которских перпера (млетачких гроша) са обавезом да му их врате за три будућа месеца.¹⁰³ А удружени трговци из Котора, Јунијев Базилијев и Мате Јакањин, су 22. децембра исте године, у которској судској канцерији изјавили Деји пок. Медоша, а удовици Денка Гудулица из Дубровника «да су подмирени у погледу нотарске исправе коју им је она издала о свом поседу у Котору».¹⁰⁴

Већи број кредитних задужења дубровачки трговци регистровани су у суседном Котору наредне 1336. године. Они су те године у граду св. Трипуна склопили 11 кредитних задужења.

Од њих се најпре 1. марта, Петар пок. Марина Менчетића из Дубровника, стално настаљеним у Котору, задужио код Ђанина Јуријевог из Венеције на износ од 244 которска перпера (млетачких гроша), «од свог последњег трговања», са обавезом да му дуг врати за будућа четири месеца»¹⁰⁵ Исти Петар, задужио се 2. марта у Котору код познатог млетачког трговца Рамбалда Бона за 204 перпера и осам гроша млетачких, са обавезом да му их исплати за будућа три месеца.¹⁰⁶

Удружени которски трговци, Тодор Гига и Марин Мекша, иначе которски капелани, платили су 13. априла општини Котору 25 перпера који нису наплатили од Дома Мариновог Менчетића из Дубровника по разгласу ради увреде коју је Дома нанео которском нотару. Зато су они молили да им се изда исправа пресуде да би могли да наплате тај новац од горе наведеног Доче. Которски суд је удовољио њиховом захтеву, и овластио их да оптуженог Дубровчанина затворе.¹⁰⁷

¹⁰⁰ Исто, бр. 1246 (1244), 578 од 26. IV 1335.

¹⁰¹ Исто, бр. 1246 (1245), 1247 (1246), 578 од 27. IV 1335.

¹⁰² Исто, бр. 1326 (1324), 596 од 30. VI 1335.

¹⁰³ Исто, бр. 952 (1138), 526 од 24. VII 1335.

¹⁰⁴ Исто, бр. 1149 (1297), 545 од 22. XII 1335.

¹⁰⁵ А. Mayer, *Kotorski spomenici*, т. II бр. 1210 (550), од 01. III 1336.

¹⁰⁶ Исто, бр. 1216 (1597), 551 од 02. III 1336.

¹⁰⁷ Исто, бр. 1301 (1031), 559 од 13. IV 1336.

Раније помоћани пословни ортаци из Дубровника, Јуре Ђакуринов и Пашко Сергијев су 14. јуна узели од Которанина Мата Смалоте и Павла Трипуновог Буће 398 перпера и осам которсаких динара кредита, са обавезом да дуг врате за осам месеци «од овог трговачког путовања».¹⁰⁸ Ови Дубровчани задужили су се истога дана и код которског трговца Томе Буганова на износ од 600 которских перпера (млетачких гроша) са обавезом да му их врате за шест наредних месеци.¹⁰⁹

Сам Јурије (Јуре) Ђакулинов из Дубровника, задужио се 6. јула код Которанина Миха Буће за 150 которских перпера, обавезом да му их врати за наредну годину дана.¹¹⁰

Домања, син Првослава из Дубровника, узео је у Котору 13. августа исте године од Палме пок. Ђана Дамјановог из Котора 283 и по которска перпера, обавезом да му их исплати «до шест месеци».¹¹¹ Истога дана, и Милун, зет Ненадов из Доброте и Велоје, син Радослава из Дубровника, добили су од Петра Катенина из Котора на добит 627 которских перпера, тако да три дела добитка и губитка иду њима, а четврти Петру. Рачун је требао да буде плаћен за осам наредних месеци.¹¹²

Блаж Стилов из Дубровника задужио се 21. октобра код Радагоста Дудиковог из Котора за 40 которских перпера, које му је имао отплатити по шест перпера годишње.¹¹³

Трговац из Дубровника, Марин пок. Миховила Гера задужио се између 28. и 29. октобра у Котору код двојице тамошњих веровника. Најпре је 28. октобра на Которанина Милка златара пренео своја потраживања на 100 перпера свог шурака Барбе, на основу исправе по којој је могао ући у посед Барбијеве куће.¹¹⁴ Наредног 29. октобра Марин се задужио Флумпиниуса Бернарди Лупа Cattani, на 337 перпера млетачких, «од њиховог последњег трговачког путовања», обавезан да му их исплати за четири будућа месеца.¹¹⁵

Дана 29. децембра 1358. године у присуству Марина Менчетића и судијама, а на молбу Никше, сина Марка Драгонис Базили из Котора, послато је писмо за Ђурђа de Scigna да се врати у Дубровник или да ту именује свог заступника, који га је требао заступати на суђењу у вези једног речуна састављеног руком Бартоломеја Андријиног de Tribubasilicus iz Padove, првог писара општине Котора, дана 2. марта

¹⁰⁸ Исто, бр. 1372 (1710), 566 од 14. VI 1336.

¹⁰⁹ Исто, бр. 1374 (1712), 566 од 14. VI 1336.

¹¹⁰ Исто, бр. 1410 (1746), 569 од 06. VII 1336.

¹¹¹ Исто, бр. 1443 (1054), 573 од 13. VIII 1336.

¹¹² Исто, бр. 1444 (1055), 573 од 13. VIII 1336..

¹¹³ Исто, бр. 1490 (1330), 577 од 21. X 1336.

¹¹⁴ Исто, бр. 1501(1344), 578 од 28. X 1336.

¹¹⁵ Исто, бр. 1503(1342), 578 од 29. x 1336.

1358. године. По том рачуну горњи Ђурађ је требао да плати Которанину Никши 872 дуката до прославе (славе) св. Петра (месеца јуна). Али како се дужник тог датума није појавио, уследила је ова претња.¹¹⁶

Током 1431. године дубровачки трговци регистровани су у которској судској канцеларији још пет задужења. Тако се Живиткус Николић из Дубровника 18. марта задужио код которског веровника Милинија Паутина на 31 перпер и осам гроша, или четири велика појаса и још четири «направљена на сењоски начин», као и за један панцир, узет од њега. Узети кредит је требао да буде враћен за наредна три месеца. У противном дужник је био обавезан да плати статутарну казну.¹¹⁷ Исто Дубровчанин Живко Стеконић (Сцеконић), задужио се 6. јуна код Марина Друшковог на износ од 34 перпера которских, што је био «остатак за раније му продату робу».¹¹⁸ Истога дана, Vitus de Monopoli, становник Малфете, иначе капетан брода под називом st. Maria dela Carita, примио је од горе поменутог Живка Стеконића, стално настањеном у Драчу, раније узети дуг у висини од 28 златних дуката.¹¹⁹

Андрушко Брајковић из Дубровника задужио се 26. јуна 1431. године у Котору код Николе Групчевића на 15 которских перпера, за куповину куће која је припадала Петрушку, Николином нећаку, купљеној на јавној дражби од стране Андрушка, у име његове жене Сенке.¹²⁰ И удружени Марко и Никола Терцић из Дубровника узели су 28. септембра од Которанина Марина Друшковог кредит на 188 дуката «доброг злата» и 112 дуката, по курсу од три перпера млетачка за један дукат.¹²¹

У Котору се 16. марта 1437. године задужио и златар из Дубровника Ђурак (Јурак) Радишић. Он је тога дана од свог суграђанина Бонација Петровића позајмио 82 дубровачка перпера, на основу јавне исправе коју је послао Милан Schivsič из Кремоне, иначе дубровачки нотар, што је био остатак дуга из 1435. године.¹²²

Которанин Лудвик Драго и Андрија Блажов из Дубровника, иначе власник баркузије, ушли су 25. јануара 1444. године око међусобног финансијског разрачунавања у судски спор.¹²³ А Буцијус Буција, племић из Котора се два дана касније сагласио да је дужан Трипуну, сину Доре

¹¹⁶116-a Mon. Rag., II, 258.

¹¹⁷ИАК, СН, V, 65 од 18. III 1431.

¹¹⁸ИАК, СН, V, 184 од 6. VI 1431.

¹¹⁹ИАК, СН, V, 184 од 6. VI 1431.

¹²⁰ИАК, СН, V, 196 од 26. VI 1431.

¹²¹ИАК, СН, V, 254 од 28. IX 1431.

¹²²ИАК, СН, VI, 86 од 16. III 1437.

¹²³Уговор је склопљен пред которским судијом Земком Мекша и Николом Петковићем, као аудитором. (ИАК, СН, X, 427 од 25. I 1445).

Буџија, стално настањеном у Дубровнику, 200 которских перпера. Настали дуг, дужник је био обавезан да исплати до месеца марта исте године, под претњом плаћања стаутарне казне.¹²⁴

Пола године касније (17. јуна), Пако Блажов из Котора (bolanius), стално настањен у Дубровнику, се обавезао да плати Моналду Виктури 90 которских перпера ради куповине боје. Овај дуг је Пако требао да врати у року од два месеца наредне 1445. године.¹²⁵

Ни которски веровници, из много разлога, током XIV и XV века нису били у могућности да у родном граду наплате сва своја потраживања од дужника из суседног Дубровника, па су зато често за те послове ангажовали заступнике, нарочито оне из суседства.

Катарина Пашко, несумљиво удовица пок. Мартола, именovala је 10. децембра 1326. године Дубровчанина Павла Растића за свога заступника, у парници против Бенка, зета Франа лекара из Венеције, од којег је потраживала 14 фунти сребрних.¹²⁶

Марго, удовица Которанина Томе Павловог, именovala је 1. октобра исте године за свог заступника у Дубровнику, тамошњег властелина Мартинуша Менчетића.¹²⁷

Которски племић Тодор Бућа, одредио је 3. јула 1332. године Нала Цријевића из Дубровника за свог прокуратора код изнајмљивања своје куће у Дубровнику, ради подмиривања његових радова у том граду.¹²⁸ И Јаке, удовица пок. Груба Драгановог Томина из Котора, изабрала је 16. новембра 1333. године за свог заступника Дубровчанина Џива Матовог Георгија, због решавања његовог спора са извесним Симоном из Венеције.¹²⁹

Иван Базилијев из Котора именовао је 12. децембра 1334. године раније помињаног Јунија Волкашевог из Дубровника за свог заступника са задатком да изда намерницу Драги, удовици Франца Базилијевог из Котора, да је исплатила део дуга на темељу обвезнице написане руком нотара которског Петра Витова 12. октобра 1333. године ако му она исплати 110 которских перпера (млетачких гроша).¹³⁰

Исто Которанин Никола Бућа, одредио је 4. фебруара 1335. године Дубровчанина Ивана Ћилипа за свога заступника, са задатком да

¹²⁴Уговор је склопљен пред которским судијом Михаилом Петрином, и аудитором Добрушком Маргоџијевим.(ИАК, СН, X, 427 од 25. I 1445).

¹²⁵Уговор је склопљен пред которским судијом Ивановом Марковим Бизанти и Никеном Трипковим Буџија.(ИАК, СН, IX, 55 од 17. VI 1445).

¹²⁶А. Mayer, *Kotorski spomenici*, т. I, br. 227(227), 465 од 10. XII 1326.

¹²⁷Исто, бр. 742(739), 521 од 1. X 1331.

¹²⁸Исто, т. II, бр. 20(1), 441 од 3. VI 1332.

¹²⁹Исто, бр. 518(517), 487 од 16. XI 1333.

¹³⁰Исто, бр. 881(675), 519 од 12. XII 1334.

наплати од Раде, удовица Петра Visach из Дубровника и њених синова Петра и Орса 400 перпера (млетачких гроша) који је потраживао на основу платне обвезнице.¹³¹ А дубровачки властелин Јуније Соркочевић, као заступник своје таште Деје пок. Медоша, дозначио је 1. децембра исте године самостану Мале браће у Котору врт Дејине сестре Јелене, према пресуди о иметку Јелене за покој њезине душе.¹³²

Сергије Јакањин из Котора и поменути Дубровчанин Јуније Соркочевић, као заступник поменуте Деје пок. Медоша, су се 5. априла 1337. године нагодили да им у парници због земље у месту Праскавици, суде одабране которске судије Трипун Бућа, Марин Мекша и Мате Јакањин, те да у власништву ових буде речена земља до коначне пресуде.¹³³

Током 1431. године у которској канцеларији регистровано је пет заступничких уговора. Влахо Добре Прибијеновић, столар (*magangonus*), задужио се 15. јануара те године код истог Которанина Луке Паутиновић за 20 перпера которских ради подмиривања рачуна исто Дубровчанина Алегрета, иначе заступника Которанина Augusta, морнара, према исправи коју је писао Сандро пок. Gasparinijev из Венеције, нотар, 10. новембра 1430. године. За Влаха је гарантовала његова жена Дамуса.¹³⁴ Шест дана касније (12. јануара), Дум Марин de Tichve опуномоћио је Которанина Ивана Палташића са обавезом да га заступа у Дубровнику, код наплате 20 перпера, које је завештавао Дубровчанин Никола пок. Андрије Рањине за потребу и пред дубровачком владом.¹³⁵

Јакша и Микена, синови Которанина Гавра Враћен, успупили су 8. фебруара Марину пок. Николе Ратиковићу из Дубровника сва своја права на наплату дуга од Ђурђа пок. Николе, трговца из Котора, који је остао дужан њиховом оцу Гаврилу, као што се види из признанице коју је писао Антоније de Santogeorgio, бивши которски нотар. Дуг је износио 152 и по которска перпера.¹³⁶ Месец дана касније (3 марта), и Стефан Матије Skribano, одредио је у Котору Марина Држића и Никшу Суицића из Дубровника за своје пуномоћенике са задатком да га заступају у Дубровнику код наплате 22 которска перпера од наследника имовине суграђана им Влаха Colice.¹³⁷

¹³¹ Исто, бр. 1146 (1151), 568 од 4. II 1335.

¹³² Исто, бр. 1125 (958), 543 од 1. II 1335.

¹³³ Исто, бр. 1728 (1107), 598 од 5. IV 1337.

¹³⁴ Уговор је склопљен пред которским судијом Николом Маријем Буџија и аудитором Бошком Пепчевићем Бизантис (ИАК, СН, V, 2, од 15. I 1431).

¹³⁵ ИАК, СН, V, 8 од 12. I 1431.

¹³⁶ ИАК, СН, V, 23 од 8. II 1431.

¹³⁷ ИАК, СН, V, 42 од 3. III 1431.

И Аница, ћерка пок. Јулијана de Lechia и вереница Николе Тикојевог, златара у Котору, одредила је 21. маја исте године свог веровника Николу, за свога заступника, са задатком да је заступа пред владом у Дубровнику, у погледу новца и ствари које су припадале Аници, специјално у погледу легата Ануше de Rosol, иначе пријатељице Аничиног оца Јулијана.¹³⁸

Никола пок. Марина Буције, одредио је 21. октобра 1445. године Никше Бизантијевог Буцију, исто из Котора, иначе свог рођака, за заступника у спору са Которанином Живком Болица, тренутно настањеним у Дубровнику.¹³⁹

Исто Дубровчанин, Никша Миочевих, иначе пуномоћеник Николе Рушковог, дубровачког писара (канцелара), што се види из пуномоћја које је дубровачки нотар Ђовани de Sfondratis из Кремоне писао 17. маја 1541. године, поднео је которском суду 19. маја тужбу против Тома Жиметковића са острва Колочепа, капетана баркузије Николе Рушковог, којег је заступао адвокат Јаков Трифуна Јакобова Пасквалић. Тома је био сувласник трећине поменутог брода. Према одбрани адвоката, он није испунио неку уговорну обавезу услед епидемије која га је задесила у Венецији.¹⁴⁰

Годину дана пред коначни пад српске Деспотовине под турску власт, у Котору је дубровачким пословним људима било је тешко да наплате многе своје раније послове, зато су то настојали да постигну путем заступника. Зато је и Которанин Петар Блажов 4. јуна 1458. године одредио Живка Прибиловића, званог Купусина, иначе власника барке у Котору за свог прокуратора, за све послове и дела које је Петар учинио у Краљевини Апулији. Радило се о послу у вредности од 200 дуката.¹⁴¹

Петар пок. Трипуна Болице из Котора именовао је 3. октобра исте године свог суграђанина Ивана, сина Матице Козилића, ради наплате свих потраживања код Радоње и Бенедикта из Дубровника. Дуг се односио на све њихове заједничке послове у Котори у Барлети, или било којем другом месту у Апурији¹⁴² Преко заступника Франа Ђентилеја из Дубровника, стално настањеном у Котору, 29. октобра је

¹³⁸ИАК, СН, V, 171 од 21. V 1431.

¹³⁹Уговор је склопљен пред которским судијом Трипком Драго.(ИАК, СН, IX, 490 од 21. X 1445).

¹⁴⁰ИАК, СН, XI, 707 од 17. V 1451; Р. Ковијанић, Једрењаци которске луке, Годишњак ПМК XIII(1965), 14.

¹⁴¹Уговор је склопљен пред которским судијом Миколом пок. Матије Бизантис и тамошњим аудитором Марком Буција. (ИАК, СН, XI, 66 од 4. VI 1458).

¹⁴²Уговор је склопљен пред которским судијом Трипом Марангоном и тамошњим аудитором Илијом Драгом (ИАК, СН, XI, 228 од 3. X 1458).

Иван Ломбардо из Венеције код Јакоба Граша и неког Марина из Котора наплатио 16 которских перпера, што је био остатак од укупног дуга, који је у заједничком пословању Ивана и Јакоба постојао.¹⁴³

Почетком децембра (6. децембра), Марин пок. Леонарда Аугустиновог стално настањеног у Котору одредио је истог Которанина Натала (Божа) пок. Метика за свога прокуратора, ради наплате свих рачуна које је имао у Дубровнику, као и ради наплате свих послова које су реализовали његова браћа Иван, Леонардо и Јакоб, исто у граду под Срђем.¹⁴⁴

Много је било теже, ако не и немогуће, наплатити сва потраживања између трговаца из Котора и Дубровника током 1459. године, дакле, у години коначног пада српске Деспотовине под турску власт. У немогућности да то учине лично, пословни људи из Котора су покушавали да настала потраживања наплате преко заступника из суседног им Дубровника. На тај начин су током те године у которској судској канцеларији регистровали 14 заступничких уговора.

Ивана, ћерка Марина Буције из Котора, а жена његовог суграђанина Јакоба Стефановог Загуро, је 4. јануара 1459. године одредила свог мужа Јакоба, за свог заступника, код наплате свих послова и рачуна њеног оца Марина у Дубровнику.¹⁴⁵

Лука и његова браћа, синови пок. Трипка Болице из Котора, одредили су 10. јануара Которанина Јакоба Загуро за свог прокуратора «за све послове које је имао њихов отац у Дубровнику или у његовој околини», са било којом особом или за рачун који је требао да плати њихов пок. брат Никола.¹⁴⁶ Истога дана, Јела (Јелуша) удовица пок. Николе Степановића из Котора, одредила је Николу Кларамонте, за заступника код наплате свих рачуна и добара њеног мужа у Дубровнику и његовој околини.¹⁴⁷

Драго, син Трипка Драгомановог из Котора, узео је 15. јануара за заступника Павла, својег ортака, иначе сина Николе Петровог Сарачића из Дубровника. Овај уговор је склопљен ради регулисања свих њихових послова.¹⁴⁸

Средином јануара 1459. године, раније помињана Јела (Јелуша), мајка Которанина Николе Кларамонте (Стефановића), иначе запове-

¹⁴³ ИАК, СН, XI, 170 од 29. X 1458.

¹⁴⁴ Уговор је склопљен пред судијом Лодовиком Драго и Добром Бизантис, као аудитором. ИАК, СН, XI, 253 од 06. XI 1458.

¹⁴⁵ ИАК, СН, XI, 306-7 од 4. I 1459.

¹⁴⁶ Уговор је склопљен пред которским судијом Николом Бизантис и аудитором Добром Бизантис. (ИАК, СН, XI, 312 од 10. I 1459.

¹⁴⁷ Уговор је склопљен пред которским судијом Лудовиком Драго и тамошњим аудитором Добром Бизантис. (ИАК, СН, XI, 313 од 12. I 1459.).

¹⁴⁸ ИАК, СН, XI, 320-21 од 15. I 1459.

дника которске ратне галије, а удовица Николе Стефановића из Котора, је опуномоћила, 31. јануара 1459. свештеника Ивана Лудевитовог Болицу, иначе которског каноника, који је био плебан цркве св. Влаха у Дубровнику, и свог сина Николу, да заступају његова права и потраживања у Дубровнику.¹⁴⁹

Дан касније (16. јануара), Марин, пок. Николе Бизантис из Котора, одредио је Павла Николе Samiro iz Dubrovnika за заступника ради регулисања дугова Микоција Радонића из Стона. Радило се о наплати дуга од 13 дуката «чистог новца».¹⁵⁰ Ивана, жена Јакоба пок. Стефана Загуро из Котора, одредила је 27. јануара исте године за свог заступника Јакоба, свога мужа, с циљем да регулише све Иванове рачуне, учињене у граду Дубровнику.¹⁵¹

Крајем јануара (31. јануара) 1459. године, раније помињана Јела (Јелуша), удовица пок. Николе Стефановића из Котора, именовала је свог суграђанина Ивана пок. Лодовика Болица, Бисту Влаховог из Дубровника (plebanum) и свог сина Николу, за своје прокураторе, ради окончања свих обавеза њеног мужа у Дубровнику.¹⁵²

Бојко и Иван, браћа Добросалић из Мориња, именовали су Бојка Рајковића из Котора, свог рођака (nepote), за свог заступника, ради регулисања њихових пословања у Дубровнику и његовој околини. У ствари, именовани заступник је требао да регулише пословање Алексе Добросалића, брата горњих послодаваца у Дубровнику.¹⁵³

У другој недељи фебруара (8. фебруара), Драго Трипов Драго из Котора, одредио је Павла и Николу Петровог Сарака из Дубровника за заступника, ради регулисања свих дугова и обавеза које је начинио Никола Петров Сараћа.¹⁵⁴

Петар Остојиџин из Котора и Николета, његова жена, именовали су за свог прокуратора Ратка Михаловића и Франушу, ћерку пок. Матије de Sinio из Дубровника. Ови заступници су имали у задатак да наплате (покупе) кирију за њихову кућу у Дубровнику, као и све трошкове око наплате те кирије.¹⁵⁵

¹⁴⁹ИАК, СН, XI, 49, 313, 345 од јануара 1459; Р. Ковијанић, Једрењаци которске луке, Годишњак ПМК, XIV (1966), 48.

¹⁵⁰Уговор је склопљен пред которским судијом Лудовиком Драго и тамошњим аудитором Добром Бизантис.(ИАК, СН, XI, 321 од 16. I 1459).

¹⁵¹ИАК, СН, XI, 334 од 27. I 1459.

¹⁵²ИАК, СН, XI, 345-46 од 31. I 1459.

¹⁵³Уговор је склопљен пред судијом Николом Бизантис и Добром Бизантис, као аудитором.(ИАК, СН, XI, 347-8 од 4. II 1459).

¹⁵⁴Драго Трипунов Драго из Котора и Павле и његова браћа из Дубровника били су рођаци (cognatis).(ИАК, СН, XI, 356 8. II 1459).

¹⁵⁵Уговор је склопљен пред которским судијом Николом Бизантис и Добром Бизантис, као аудитором. (ИАК, СН, XI, 417 од 30. II 1459).

И Радован, крзнар из Котора, је одредио 5. јуна 1459. године, свог суграђанина Pribetam Дамјековића за прокуратора Мартина из Манфредоније, одскоро настањеног у Дубровнику, ради наплате дуга у висини од два златна дуката, као и дуга од три дуката.¹⁵⁶

Кредитно пословање између трговаца из Котора и Дубровника током XIV и XV века осетно је, као и у другим случајевима, утицало на јачање трговачког промета између ова два јужнословенска центра. Оно се даље позитивно одразило и на пословање суседних балканских земаља са јадранским окружењем, одакле су преко Котора и Дубровника, у замену за балканске сировине, најчешће стизали европски фабрикати.

Dragi MALIKOVIC

LOAN BUSINESS BETWEEN DUBROVNIK AND KOTOR I N 14TH AND 15TH CENTURIES

Summary

Troughot XIV and XV centuries, a complete merchant activity between the Kotor and Dubrovnik was based upon the credits, as well as it was the case in whole Mediterranean surrounding. This allowed the merchants from Dubrovnik to trade their goods in neighboring Kotor, giving mostly the final European and Italian products for Balkan more fundamental resources, predominantly wax and leather. In such waste transactions among two Southslavic centers, financing with "pure money" was very rare. Business in mentioned period was conducted according the established financial rules, but the documents from Archive of Kotor don't mention the interest rate. It is hoped that the emerged historiorahical problem will be solved with usage of archival materiel from Dubrovnik, having in mind its amount and richness.

¹⁵⁶ИАК, СН, XI, 524 од 5. VI 1459.